

MOLNOS FERENC

Találkozás az igazival (Novella)

Nem szeretem a feltűnési viszketegségben szenvedőket. Hányingerem van, ha látom a nagy nyilvánosság langyos vizében lubickolót, aki hangoskodva pancsol, visongva fröcsköli maga köré a vizet. Különösen, ha egy Mikulásnak öltözött alak teszi ezt.

– Nem, és nem! Mikulás nem lehet ilyen!

Ki nem állhatom, ha nővé alakul, s nem hosszú fehér bajuszt és szakállat látok, a pirosra festett szája virít, s a szelíd tekintetű, jóságos apó helyett, tűzről pattant, huncut szemű menyecske néz rám a piros kapucni alól, mert bármilyen kedves és bájos is lehet, Mikulásnak mégsem való. Rosszul vagyok, ha egyszerre tucatszám jelennek meg a televízió képernyőjén, ahol bugyuta táncot lejtenek és valamely nagyáruházlánc karácsonyi árukínálatát reklámozzák.

– Nyilvánvaló hamisítás! – kiáltom, mert a gyermek is tudja, sőt, úgy tűnik, ma már csak ő tudja, hogy Mikulás csak egyetlen egy van, s több nem is lehet. Hiába öltöttem piros kabátba ezreket a reklámszakember vagy a bolti kereskedő, Mikulás nem ilyen. Ő puttonyával előttünk nem grasszál, nem énekel, és nem táncol, nem akar eladni mosóport és csodára képes felmosórongyot. Nem, ő sosem mutogatja magát, inkább alig neszezve oszon a téli hajnalokon – amikor szép álmokat látva, jóízűen alszik még a gyermek –, lábujjhegyen jár háztól házig, és úgy lopja be minden tisztára suvickolt, kitett cipőbe az ajándékait, hogy észre ne vegyék, meg se pillantsák őt.

Gyermekkoromban furdalt a kíváncsiság, milyen lehet. Képes levelezőlapokon láttam az alakját, ábrázatát. Sejtettem, hogy mindez csak képzelgés róla, rajzolójuk sem találkozott még vele. Ha látta is valaki, csak egy piros öltözetet láthatott megvillanni az ablaka alatt. Semmi többet, mert Mikulás igyekezett mindig rejtve maradni. Dehogysis állt modellt festőknek, dehogysis pózolt fényképezőgépek, s még kevésbé filmfelvevő kamerák előtt.

Akkoriban felénk hajnalban járt, s én korán akartam kelni, hogy megpillanthassam. „El fogom kapni a grabancát”, fogadkoztam. Még virradat előtt ébredtem valami neszezésre. Kaptam is fel a fejem a párnáról. „Na, most megvagy!”, gondoltam. Anyámat láttam a kályha előtt, hálóingben ült ott, a tűzgyújtással foglalatzkodott. A fellobbanó láng megvilágította az arcát.

– Miért nem alszol? – kérdezte.

– Mikulást akarom meglesni.

– Na, azt lekésted, mert én arra ébredtem, hogy kisurrant az ajtón.

Lehajolt a bakancsomért, a kezembe adta, hadd kotorjam ki belőle a Mikulás ajándékait: néhány diót, almát, szaloncukrot. Csalódott voltam, hogy elszalasztottam.

– Jövőben egész éjjel virrasztani fogok – mondtam anyámnak.

De hiába fogadkoztam, mert minden évben így történt, mindig kisurrant előlem az ajtón. Egy alkalommal utána is szaladtam, mert magam is láttam az ajtó libbenését, de akkor is meglépett előlem.

Azóta tudom, hogy aki mutogatja magát, semmiképpen nem lehet Mikulás, és nagy-nagy szerencse kell ahhoz, hogy egyszer találkozassunk.

Öreg jéjjel végre sikerült. Pedig én már sok-sok évtizede nem lesem, letettem róla, hogy elkapjam valaha is. Talán éppen ezért hozott össze vele a sors.

Május eleje volt. Szép napos idő mutatta, hogy valahonnan elindult már felénk a nyár, forró lehelete itt volt a tarkónkon. „Csalóka ez a meleg”, mondták, akik a jót sem tudják úgy fogadni, hogy közben valami rosszra ne gondoljanak. „Csalóka ez a meleg, vigyázni kell vele, még könnyen meg lehet fázni, ha az ember levetkőzik.” Kigombolt könnyű kabátban jöttem a munkahelyemről. Csak azért nem vettem le, mert utálok a kezemben hordozni. Főleg, ha az amúgy is tele van egyébvel. Koradélután volt, amikor a legjobban tűzött a nap. „Ha így nyomja egy hétig, lehet fürdeni”, gondoltam, pedig én már egy ideje nem szoktam a szabadban való fürdözést elsietni. Amint elhaladtam a pompásan kizöldült élő sövény mellett, szemem sarkából M. Z. kapuja előtt egy kuporgó alakot pillantottam meg. „Szükségét végzi itt valaki?”, futott át az agyamon még mielőtt arra fordítottam volna a fejem, s az elmarasztaló ítélet is nyomban megszületett bennem. Nem szívesen nézek oda ilyenkor, nem akarok azzal a látvánnyal gazdagodni. Inkább derűs szeretnék lenni, örülni a napfénynek, a melegnek, arra gondolni, hogy otthon bizonyosan finom ebéddel vár a feleségem, s amint belépek, a kutyám elébem fog futni azzal az őszinte lelkesedéssel, amellyel csak tiszta, ártatlan lelkek tudnak örülni az érkezőnek. Csak azért fordultam mégis arra, hogy megcímezhessem az ítéletem, hogy tudjam, kinek a nevére szól. Egy ősz öregembert láttam egészen furcsa pózban. Nem, nem a szükségét végezte. Begombolt kék kaftánszerű nagykabátja oldalát a földet seperve, előre hajtott fején felkunkorodó karimájú kalap takarta az arcot, alóla hosszúra eresztett hajtincsek zuhogtak vállaira, fehér szakállá arasznál hosszabban a mellére futott le. Mellette egy újság a földön, másik oldalon kézitáska, térdein valami papírlapok. Ha a világ más részén találkozom vele, azt mondom, hogy egy rabbi. A jeruzsálemi siratófal előtt természetes környezetében lenne, arra gondolnék, hogy imádkozik. Ám itt, az élő sövény tövében nem csoda, hogy nem az az első gondolatom. Mikor megálltam előtte, felemelte a fejét, rám nézett. Felismertem és elszégyelltem magam az előbbi gondolataimért.

– Endre bácsi, mit csinálsz itt? – kérdeztem meg városunk díszpolgárától, az idő grafikusművésztől.

– Elfáradtam, és leültem egy kicsit. Aztán nekifogtam rajzolni.

Na, persze, rajzol. Azért vannak a papírok a térdén. Leült és rajzol. Magával hordoz egy összecusukható kis halászszéket, azon kuporgott olyan furcsa pózban. Nagykabátban nem is könnyű azon ücsörögni. Úgy eltakarta az a kabát, hogy semmi sem látszott a székből. Odaléptem hozzá. A művész a kézfogáshoz megpróbált felemelkedni székéről.

– Maradj csak! – mondtam neki. – Le akarlak fényképezni.

Övemen kistáskában éppen azért hordozom magammal a fényképezőgépet, hogy az ilyen alkalmakat megragadhassam. Elővettem a gépet, s elkattintottam néhányszor. Tetszett neki a fényképezkedés. Látszott rajta, hogy nem először teszi, hiszen úgy domborított a kamera előtt, mint egy gyakorlott filmszínész. Nem kérdezte, hogy mit akarok a képpel, csupán arra figyelt, hogy jól sikerüljön.

Mikor tokjába visszaraktam a masinát, a művész szedelőzködni kezdett. Szette-regetett holmijait összegyűjtötte, táskájába tette, aztán egyik kezében a táskával, másikban a kisszékével betársult mellém, hogy hazafelé egy szakaszon elkísérjen.

– A telefonos boltban van dolgom, addig veled megyek – mondta.

Ha ketten találkozunk, mindig szót ejt arról, ami foglalkoztatja. Általában beszámolót szokott tartani arról, hogy hová, milyen kiállításra kértek tőle képet legutóbb, vagy arról, hogy mely folyóirat friss számát illusztrálták a munkáival, hol és ki írt méltatást a művészetéről. Olykor fénymásolattal is tud szolgálni egy-egy cikkről. De most még eddig sem jutottak el, mert mintegy tíz méter megtétele után történt valami, ami másfelé terelte a gondolatait. Egy kapu előtt olyan négyéves forma kislány ácsorgott. Élettel teli, pufók arcú kislány. Olyan, akin megakad az ember szeme akkor is, ha másfelé járnak a gondolatai. Ujjatlan kék farmer-köntösében benti meleghez öltöztették, néhány fokkal melegebbhez, mint ami éppen rátört a városra, s ami a bomló faleveleket szinte órák alatt teregette ki az ágakra. A farmer alatt rövid ujjú blúz, nyakán akkora kivágással, hogy a farmer alól ki sem villan, így aztán a meztelenül maradt nyakon az egyetlen öltözék egy műanyag fűzér, amit úgy viselt, mintha igazgyöngyből készült volna. Tarkóján összefonott haja délutánra kezdett már bomladozni, frizurájából néhány tincs önállóságra tört. Egy kék hajpánt próbálta a lázadókat leszorítani. Sosem láttam még. Vendég lehetett, egy unoka a nagyszülőknél, aki a viszontlátás boldog percei után könnyű öltözetben kiállt a kapu elé bámészkodni. Kíváncsian mindarra, ami színes volt, ami mozgott, ellibbent a szeme előtt. És éppen mi mentünk arra.

– Mikulás! – törte meg a pillanatnyi csendet egy hang, amely hirtelen buggyant ki a kislány torkából. – Mikulás! – hallatszott ismét egészen vékony és az ámulattól fátyolos hangon.

Míntha nem ebből a világból jött volna. Éteri volt. Semmi kétség, ezen a különös hangon egy másik dimenzióból szólt át valaki. Lehet, hogy nem is hozzánk,

intézte, csak véletlenül hallottuk meg. A kislányhoz beszélt, csak az ő ámulattól távra maradt száján kijött a hang, s bekúszott a fülünkbe nekünk, akik éppen előtte vonultunk el.

A művész rám nézett. Mintha ellenőrizni akarta volna, hogy részese voltam-e én is az élménynek, s nem a képzelete játszott-e vele. A tekintetemből olvasta ki a választ: bizony, bizony! Én meg az ő szemébe néztem. Lám, próbálja feldolgozni az eseményt: pörögnek benne a fogaskerekek, csattognak a váltókarok, ékszíjak surrognak. „Bárminő finom és bonyolult szerkezetnek mondják az embert, ha váratlanul éri valami, a pillanatnyi meghökkenés után, mikor beindul, olyan hévvel és zajjal teszi, mint egy cséplőgép”, gondoltam.

– Nem, nem vagyok Mikulás – szólt elnéző szeretettel a négyéves tolmácshoz, akin keresztül az a másik dimenzió is meghallhatja.

A kislány úgy ráakasztotta a tekintetét, hogy le sem lehetett volna vakarni róla. Arca ragyogott a boldogságtól. Kétfelől egy-egy kis gödröcske – apró horpadás – jelent meg rajta, amitől még szeretnivalóbb lett.

– Mikulás! – mondta most már határozottan, nem hagyva kétséget, hogy bizony azt látja, amit néz.

Itt már nem volt értelme tovább ellenkezni. Az öreg művész sem tette. Beletördött sorsába. „Én még rabbinak néztem”, gondoltam. Most meg egy teljesen más identitást kapott. Mikulás lett. Az egyetlen, az igazi. Az összegyűlő életmű mellett, egy alig cseperedő emberke révén kapott egy másik lehetőséget, hogy a múlt időben még sokáig megmaradjon. Egy egész emberöltőn át lesz, aki ráemlékezzen. Valahányszor jön a tél, és előzönlik a környezetét a piros sapkás, vattaszakállú alakok, egy ember bizonyosan rá fog gondolni. Emlékezetében megőrzi ezt a találkozást. Megőrzi ezt a valódi szakállba gyöngyölt ráncos arcot, a megfáradt tekintetét, a sok-sok év terhétől görnyedő alakot. Nosztalgiával gondol majd arra, hogy volt szerencséje egyszer találkoznia az igazi Mikulással, aki nem próbálta őt megvesztegetni holmi édességgel, nem pózolt előtte, egyáltalán nem fontoskodott, sőt szemérmatosan letagadta magát. Igaz, hogy május volt akkor, és nem a tél, hanem a nyár közeledett, de kétség sem fér hozzá, hogy abban a fura kalapban, a hosszú kék kabátban, kezében az akatáskával, no meg az összecukható halászszékkel, itt járt nálunk.

Tanúja voltam a csodának. El se hinné az ember, ha nem a saját szemével látta volna.